

*Дудоров О. О.,
д.ю.н., професор, професор кафедри кримінального права
Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*

*Дудорова К. Б.,
к.ю.н., доцент кафедри галузевих юридичних дисциплін
Бердянського інституту державного та муніципального управління
Класичного приватного університету*

НЕЗАКОННА ПРИВАТИЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО І КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

Анотація. Розглядаються проблемні питання кваліфікації незаконної приватизації державного і комунального майна, зокрема, чи є предметом злочину, передбаченого ст. 233 КК України, об'єкти житлового фонду і що слід розуміти під приватизацією майна, яке не підлягає приватизації, і приватизацією, що здійснюється неправомочною особою. Аналізуються висловлені в юридичній літературі пропозиції по вдосконаленню кримінально-правової заборони на приватизацію майна.

Ключові слова: незаконна приватизація, майно, злочин, кваліфікація, неправомочна особа.

Постановка проблеми. Як широкомасштабний соціально-економічний проект, реалізація якого розпочалась в Україні в 1992 р., приватизація мала на меті створення багатокладної соціально орієнтованої ринкової економіки, забезпечення у стислі строки стратегічних позицій приватної власності в економіці країни. Проголошувалось, що приватизація повинна здійснюватись на засадах законності, державного регулювання і контролю, надання громадянам України пріоритетного права на придбання державного майна, забезпечення їх соціальної захищеності та рівності прав, застосування переважно конкурентних способів приватизації тощо.

Однак процес приватизації затягнувся (триває вже 19 років), а реалії, як це нерідко буває, виявились далекими від проголошених гасел, що не в останню чергу пояснюється недостатнім рівнем нормативно-правового регулювання приватизаційних перетворень. У рішенні РНБО від 15 лютого 2008 р. «Про забезпечення національних інтересів і національної безпеки у сфері приватизації та концептуальні засади їх реалізації» зазначається, що чинне законодавство з питань приватизації не відповідає сучасному розвитку суспільних відносин, закладені у ньому механізми та процедури приватизації є неефективними і непрозорими,

що призводить до прийняття економічно необґрунтованих рішень з питань приватизації державного майна, створює передумови для зловживань, перешкоджає сталому розвитку та ефективній структурній перебудові економіки. «Приватизація перетворилась на засіб економічного закріплення і різкого посилення невиннованої соціальної диференціації суспільства...З форми стимулювання економічного розвитку приватизація перетворилась на спосіб розподілу та перерозподілу власності між обмеженим колом осіб і угруповань з метою концентрації суспільного багатства...» [1, 145].

Кримінально-правові норми, покликані забезпечити ефективну охорону порядку здійснення приватизації, поява яких у вітчизняному законодавстві, як відомо, відбулась із значним запізненням — лише у зв'язку з ухваленням у 2001 р. чинного КК, також не відзначаються ні належною якістю, ні дієвістю. З одного боку, за окремими експертними оцінками, приблизно 90% об'єктів в Україні приватизується з порушеннями чинного законодавства і при бажанні можуть бути реприватизовані — повернуті у державну власність. З іншого, випадки застосування норм кримінального закону, які передбачають відповідальність за злочини проти порядку приватизації, залишаються поодинокими. Така невідповідність демонструє недостатню ефективність (щоб не сказати — неефективність) відповідних кримінально-правових заборон, свідчить про наявність певних проблем як законодавчого, так і правозастосовного характеру.

Звернення до ст. 233 КК України («Незаконна приватизація державного, комунального майна») дає підстави у черговий раз констатувати нерідко притаманну формулюванням нашого кримінального закону невизначеність і, як наслідок, непередбачуваність в їх практичному застосуванні, згадувати одне з крилатих висловлювань Ч. Беккарія: якщо тлумачення законів зло, то їх темнота,

яка примушує займатись тлумаченням, зло не менше; громадянин, не здатний оцінити ступінь своєї свободи, потрапляє у залежність від купки утаємничених, а незрозумілий народу текст закону перетворює кодекс із книги, що поважається усіма, у книгу, доступну лише для вузького кола осіб [2, с.94]. Труднощі кримінально-правової оцінки порушень приватизаційного законодавства, яка, з огляду на описово-бланкетний характер диспозиції ст. 233 КК, є похідною — залежною від регулятивного законодавства, зумовлені не лише вадами чинної редакції вказаної статті КК, а й складністю, нестабільністю приватизаційного законодавства, його неузгодженістю з іншими галузями законодавства (цивільного, господарського тощо).

Аналіз останніх досліджень та виокремлення нерозв'язаних проблем. Стосовно ст. 233 КК юридичною наукою (маємо на увазі праці П. П. Андрушка, П. С. Берзіна, П. І. Заруби, Т. Я. Крих, Є. Л. Стрельцова, Є. В. Фесенка та ін.) і практикою суперечливо вирішується низка питань кримінально-правової характеристики передбаченого цією статтею злочину, зокрема: належність до предмета незаконної приватизації державного, комунального майна об'єктів державного житлового фонду; визначення моменту закінчення злочину і законодавчої конструкції його складу; розуміння неправомочної особи, способу, використання якого призводить до зниження вартості майна, і приватизації майна, що не підлягає приватизації. Висвітленню окремих проблемних питань кваліфікації незаконної приватизації державного і комунального майна, а так само ініційованих доктриною шляхів вдосконалення законодавства про кримінальну відповідальність за зазначений господарський злочин і присвячено цю статтю.

Викладення основного матеріалу. Передусім хотіли б зауважити, що інколи в юридичній літературі вказується на належність України (поряд із Білоруссю та Болгарією) до нечисленної групи держав, кримінальне законодавство яких містить окремі статті про відповідальність за незаконну приватизацію майна [3, 41]. Насправді відповідно до ч. 3 ст. 424 КК Білорусі здійснення функцій із роздержавлення або приватизації (поряд із відповідальним становищем винного і спричиненням тяжких наслідків) є лише однією з кваліфікуючих ознак такого традиційного службового злочину, як зловживання владою або службовими повноваженнями. Тобто білоруський законодавець (на відміну від українського) не вважає за потрібне конструювати спеціальні кримінально-правові заборони, розраховані на приватизаційні зловживання. Фактично такий же підхід, який не передбачає створення самостійного складу злочину, присвяченого незаконній приватизації, втілено у

КК Болгарії, згідно зі ст. 283а якого злочинне діяння, пов'язане з приватизацією (як і діяння, пов'язане з купівлею-продажем, здаванням майна в оренду або передачею підприємницькому товариству певної власності), визнається лише різновидом службових злочинів, передбачених ст. ст. 282, 283 КК цієї країни.

Предметом злочину, передбаченого ст. 233 КК України, наш законодавець називає державне і комунальне майно. У літературі суперечливо вирішується питання, чи є квартири і будинки як об'єкти державного (комунального) житлового фонду предметом досліджуваного злочину. Так, ґрунтуючи свою позицію на ч. 2 ст. 3 Закону «Про приватизацію державного майна», згідно з якою дія цього Закону не поширюється, зокрема, на приватизацію об'єктів державного земельного та житлового фондів, П. П. Андрушко зазначає, що поняттям «приватизація державного, комунального майна» приватизація вказаних об'єктів не охоплюється [4, 816]. Подібним чином висловлюється Ю. В. Алданов, який пише, що у Законі «Про приватизацію державного майна» приватизація об'єктів державного земельного та житлового фондів, у тому числі гуртожитків, об'єктів соціально-культурного призначення, що фінансуються з державного бюджету, за винятком тих, які належать підприємствам, що приватизуються, а також зміна організаційно-правових форм власності колгоспів і підприємств споживчої кооперації не охоплюються поняттям «приватизація державного, комунального майна» [5, 24-25]. Протилежної позиції дотримується П. І. Заруба, для якого безспірним є те, що незаконна приватизація об'єктів житлового фонду (державного, комунального) має кваліфікуватись за відповідною частиною ст. 233 КК [6, 64-68]. Так само вважає Т. Я. Крих [3, 123].

З одного боку, врахування характеру діянь, криміналізованих ст. 233 КК, місця цієї статті в системі Особливої частини КК, тієї обставини, що Закон «Про приватизацію державного майна» не поширює свою дію на відчуження певних різновидів майна, наводить на думку про те, що предметом розглядуваного злочину не виступають об'єкти державного земельного і житлового фондів. З іншого боку, запропоноване тлумачення кримінального закону є обмежувальним, адже диспозиція ст. 233 КК сформульована таким чином, що дозволяє охопити випадки незаконної приватизації будь-якого державного або комунального майна, включаючи об'єкти земельного і житлового фондів. До речі, у цивільно-літературі до об'єктів купівлі-продажу в сфері приватизації відносять і квартири багатоквартирних будинків, одноквартирні будинки,

кімнати у квартирах та одноквартирних будинках [7, 127-128]. Та обставина, що дія Закону «Про приватизацію державного майна» не поширюється на приватизацію безпосередньо названих у ньому об'єктів, зовсім не означає того, що такі об'єкти взагалі не підлягають приватизації. Законодавство про приватизацію складається як із названого Закону, так і з інших законів України з питань приватизації.

Цікаво, що Є. В. Фесенко, розробивши свого часу доктринальну модель відповідних кримінально-правових заборон, пропонував запровадити кримінальну відповідальність за незаконну приватизацію не будь-якого державного майна, а лише майна державних підприємств або невеликих державних підприємств [8, 20-21]. У чинному КК для позначення предмета досліджуваного злочину вживається більш широке (універсальне) поняття.

Карана за ст. 233 КК України приватизація майна, яке не підлягає приватизації, означає укладання договорів купівлі-продажу щодо таких об'єктів державної або комунальної власності, відчуження яких на користь фізичних та юридичних осіб чинним законодавством або рішенням місцевих рад відповідного рівня заборонено. Так, відповідно до ст. 5 Закону «Про приватизацію державного майна» приватизації не підлягають об'єкти, що мають загальнодержавне значення, а також казенні підприємства. У літературі висловлюється думка про те, що приватизація майна, яке не підлягає приватизації згідно із законом, має місце і у випадку відчуження та придбання таких об'єктів, які можуть бути приватизовані за певних умов чи з дотриманням певного порядку [4, 817].

Згідно з чинним законодавством, об'єкти державної власності, які підлягають приватизації, поділяються на дві категорії: 1) такі, що приватизуються за погодженням з Кабінетом Міністрів України (наприклад, майнові комплекси підприємств-монополістів на ринку відповідних товарів України); 2) такі, для приватизації яких не вимагається погодження з Кабінетом Міністрів України. На нашу думку, порушення встановленого порядку приватизації відповідного державного майна (здійснення її без погодження з урядом або іншим уповноваженим органом, наприклад, з Антимонопольним комітетом України) немає підстав визнавати приватизацією майна, що не підлягає приватизації. Такий саме висновок слід робити і у випадку приватизації пам'ятки культурної спадщини (за винятком тих пам'яток, які згадуються у затвердженому Законом України від 23 вересня 2008 р. Переліку пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації) без укладення з відповідним органом охорони культурної спадщини попереднього договору про укладення у

майбутньому охоронного договору на пам'ятку із викладенням його істотних умов.

Державні засоби виробництва, що підлягають приватизації, є особливим товаром, покликаним забезпечувати не лише потреби приватизації, а й певні суспільні та державні потреби, у зв'язку з чим законодавець спеціально регулює питання про коло суб'єктів приватизаційних відносин, визначає особливості їх правового статусу. До суб'єктів приватизаційних відносин належать особи, наділені правами відчужувати і набувати у власність майно, що приватизується, а також іншим чином впливати на відносини, що складаються в процесі приватизації. Відображення специфіки суб'єктного складу приватизаційних правовідносин у тексті кримінального закону є виокремлення у диспозиції ч. 1 ст. 233 КК такого різновиду незаконної приватизації державного або комунального майна, як приватизація неправомочною особою.

Науковці, здійснюючи доктринальне тлумачення кримінального закону, одноставні у тому, що під неправомочною особою з точки зору кваліфікації за ст. 233 КК України треба розуміти особу, якій чинним законодавством заборонено брати участь у процесі приватизації, укладати відповідні договори купівлі-продажу або вчиняти інші передбачені законодавством правочини з відчуження державного або комунального майна [4, 818; 6, 101-104; 9, 855-858]. Інакше кажучи, неправомочною є особа, якій приватизаційним законодавством не дозволено виступати ні покупцем, ні продавцем майна, що приватизується. Таке усталене в юридичній літературі розуміння кримінально-правового поняття «неправомочна особа» узгоджується з етимологією термінів «правомочний» і «правомочність», а так само ґрунтується на відповідних положеннях регулятивного законодавства, що є важливим з огляду на описово-бланкетний характер диспозиції ч. 1 ст. 233 КК.

Так, відповідно до ч. 3 ст. 8 Закону «Про приватизацію державного майна» покупцями об'єктів приватизації не можуть бути: 1) юридичні особи, у майні яких частка державної власності перевищує 25%; 2) органи державної влади та місцевого самоврядування; 3) працівники державних органів приватизації (таким чином, заборона не поширюється на членів сімей таких працівників та інших близьких їм осіб); 4) юридичні особи, майно яких перебуває у комунальній власності. Державною програмою приватизації стосовно конкретних об'єктів можуть бути встановлені інші обмеження або особливості участі покупців у приватизації, включаючи галузеві та сумарні квоти на придбання юридичними особами державного майна та акцій (часток, паїв). Документами, які регламентують порядок приватизації окремих

об'єктів, можуть встановлюватись особливі обмеження щодо суб'єктного складу приватизаційних відносин, що також треба брати до уваги при вирішенні питання про визнання особи неправомочною, а, отже, про наявність або відсутність складу злочину, передбаченого ст. 233 КК. Йдеться про те, що встановлення кваліфікаційних вимог до потенційних покупців об'єктів приватизації (критеріїв, яким повинні відповідати претенденти на ці об'єкти) може бути компетенцією законодавця, уряду або Фонду державного майна України (далі — ФДМ).

Наприклад, відповідно до ч. 2 ст. 3 Закону України «Про формування конкурентних засад у процесі приватизації акцій (часток, паїв), що належать державі у майні юридичних осіб» у разі продажу акцій (часток, паїв) підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави або займають монопольне (домінуюче) становище на ринках України кваліфікаційні вимоги до покупців встановлює ФДМ. Кваліфікаційні вимоги повинні забезпечити участь у придбанні об'єктів приватизації таких покупців, які здатні забезпечити належне функціонування і стабільний розвиток підприємств, що пропонуються до продажу. З приводу фактично необмежених повноважень ФДМ із встановлення кваліфікаційних вимог і додаткових умов до потенційних інвесторів — учасників конкурсів із продажу пакетів акцій ВАТ, створених у процесі приватизації і корпоратизації, тижневик «Бізнес» дотепно зауважив, що під час оголошення конкурсу цілком можливим є висунення наступної вимоги: необхідно, щоб головний бухгалтер фірми — учасниці конкурсу мав досвід не менше ніж ста стрибків з парашутом протягом двох останніх років із приземленням на територію підприємства, пакет акцій якого продається [10].

Невідповідність покупця кваліфікаційним вимогам і додатковим умовам, встановленим ФДМ, формально дозволяє вести мову про участь у приватизації неправомочної особи, а, отже, про необхідність кваліфікації дій такої особи за ст. 233 КК. Закономірно постає питання про виправданість і доречність застосування у розглядуваній ситуації заходів кримінально-правової репресії. З урахуванням того, що кримінальне право є (а точніше — має бути) знаряддям реагування лише на найбільш небезпечні для особи, суспільства або держави посягання, на поставлене питання, вочевидь, треба давати негативну відповідь. Необхідність законодавчого уточнення ознак складу злочину, передбаченого ст. 233 КК України, у частині караності приватизації неправомочною особою підтверджується і зверненням до матеріалів правозастосовної практики.

Постановою Кам'янобродського районного суду м. Луганська від 14 квітня 2009 р. у зв'язку з передачею на поруки (ст. 47 КК, ст. 10 КПК) був звільнений від кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 233 КК, К., який за відсутності належного права у 2004 р. безоплатно приватизував квартиру — об'єкт комунального житлового фонду. Тим самим, К. порушив вимогу ч. 5 ст. 5 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду», відповідно до якої кожний громадянин України має право приватизувати займане ним житло безоплатно в межах номінальної вартості житлового чеку або з частковою доплатою лише один раз. Раніше — у 1998 р. К. разом із членами своєї сім'ї, проживаючи в іншому населеному пункті Луганської області, вже скористався своїм правом на безоплатну приватизацію займаного житла, про що у паспорті К. було зроблено відповідну відмітку, у зв'язку з чим ще одну квартиру він міг приватизувати лише на оплатній основі. Суд погодився з кримінально-правовою оцінкою поведінки К., запропонованою слідчим в обвинувальному висновку, і кваліфікував дії підсудного за ч. 1 ст. 233 КК України, тобто визнав, що К. вчинив злочин — незаконну приватизацію майна неправомочною особою [11; 12].

Правильність такої кваліфікації викликає сумнів. К. необгрунтовано визнано неправомочною особою, здатною нести кримінальну відповідальність за ч. 1 ст. 233 КК, позаяк за Законом «Про приватизацію державного житлового фонду» він мав право на здійснення приватизації (щоправда, не безоплатної) квартири, в якій мешкав. Фактично цей висновок підтверджується наведеними в обвинувальному висновку витягами з Положення про порядок передачі квартир (будинків) у власність громадян, затвердженого наказом Державного комітету України по житлово-комунальному господарству від 15 вересня 1992 р. № 56. Згідно з цим нормативним актом, кожний громадянин, який приватизував займане ним житло безоплатно, з компенсацією чи доплатою, вважається таким, що використав право на безоплатне отримання житла від держави. Отримання нового житла від держави може здійснюватись на оплатній основі з використанням отриманих під час приватизації житлових чеків.

Звичайно, К. порушив приватизаційне законодавство (в частині неприпустимості безоплатної приватизації житла більше одного разу), однак цього явно недостатньо для інкримінування йому ч. 1 ст. 233 КК. Приватизація, вчинена з порушенням окремих вимог законодавства, утворює склад злочину «незаконна приватизація державного, комунального майна» лише за наявності вказаних у

КК криміноутворюючих ознак, до яких належить і неправомочна особа. Таким чином, суд повинен був постановити виправдувальний вирок за відсутністю в діях К. складу злочину, а не закрити кримінальну справу, звільняючи К. від кримінальної відповідальності за однією з nereабілітуючих підстав. Очевидно, що неправильна кваліфікація дій К. певною мірою стала результатом допущеної законодавцем недостатньої чіткості досліджуваної кримінально-правової заборони.

Як приклад приватизації неправомочною особою, П.І. Заруба наводить випадок засудження одним із районних судів Луганської області Г., яка обманним шляхом прописалась у квартирі померлої особи і в такий спосіб стала єдиним квартиронаймачем, який відповідно до Закону «Про приватизацію державного житлового фонду» мав право на приватизацію вказаної квартири [6, 103]. Г. немає підстав визнавати квартиронаймачем, який постійно проживає в квартирі, що приватизується, — особою, яка у значенні названого Закону має право на приватизацію житла. Тому вважаємо правильним висновок суду про належність Г. до неправомочних осіб, дії яких за наявності до цього підстав мають кваліфікуватись за відповідною частиною ст. 233 КК.

Принципово інший (порівняно із втіленням у чинній редакції ст. 233 КК) підхід щодо змісту і сфери застосування норми про відповідальність за незаконну приватизацію державного і комунального майна пропонує Т. Я. Крих. Йдеться про те, щоб визнавати умисне порушення встановленого законодавством порядку приватизації майна злочином винятково проти фінансової системи держави в той час, як приватизацію неправомочною особою і приватизацію майна, яке не підлягає приватизації, розглядати як інший злочин — проти власності, у сфері службової діяльності тощо. При цьому пропонується зберегти назву ст. 233 КК, виклавши у новій редакції її частину 1, та обмежити сферу застосування кримінально-правової заборони випадками порушення порядку приватизації майна, що призвело до ненадходження коштів до бюджету [3, 193-194].

Видається, що за такого варіанту поліпшення законодавства спостерігатиметься невідповідність між назвою ст. 233 КК і змістом її диспозиції, оскільки винесене у назву цієї статті поняття незаконної приватизації державного, комунального майна дозволяє охопити і приватизацію особою, якій законом заборонено її здійснювати, і приватизацію майна, яке не підлягає приватизації згідно із законом. З цієї точки зору чинну редакцію ст. 233 КК слід визнати більш прийнятною, хоч і вона, як зазначалось вище, не позбавлена вад, зокрема, через те, що у певних своїх проявах є прикладом надмірної криміналізації.

У відгуку В. О. Тулякова на автореферат кандидатської дисертації Т. Я. Крих справедливо зверталась увага на те, що обстоюване авторкою положення про визнання предметом розглядуваного злочину об'єктів земельного і державного житлового фонду суперечить запропонованій нею редакції ст. 233 КК України, в якій йдеться лише про таке умисне порушення встановленого законодавством порядку приватизації державного, комунального майна, яке призвело до ненадходження коштів до бюджету. Якщо предметом злочину є об'єкти земельного і державного житлового фонду, то кошти до державного бюджету можуть і не надходити, оскільки приватизація цих об'єктів буває і безоплатною.

Суспільна небезпека незаконної приватизації майна полягає у заподіянні істотної шкоди (створенні загрози її заподіяння) відносинам, які виникають між державою (органами місцевого самоврядування) та юридичними чи фізичними особами у процесі приватизації майна з приводу забезпечення дотримання учасниками приватизації встановленого законодавством України порядку її проведення [3, 86-87]. Не викликає сумнівів, що і приватизація неправомочною особою, і приватизація майна, яке не підлягає приватизації, посягає на зазначені відносини. Закономірно постає запитання, для чого «виводити» вказані різновиди порушення порядку приватизації за межі дії спеціальної кримінально-правової заборони і кваліфікувати їх, відповідно, як службовий (чи інший) злочин і злочин проти власності. Така кваліфікація, вочевидь, не враховуватиме специфіку приватизаційних відносин.

Також у літературі висувається пропозиція доповнити ст. 233 КК України частиною 3, згідно з якою кримінальна відповідальність за незаконну приватизацію майна серйозно посилюватиметься у випадку вчинення цього злочину службовою особою [3, 193-195]. Аргументація на користь такого поліпшення КК зводиться до неодноразово повторюваної тези про підвищену суспільну небезпеку приватизації майна, вчиненої службовими особами, наведення одного прикладу із правозастосовної практики, в якому йдеться про злочинну приватизацію за участю службових осіб державного підприємства, і твердження про те, що поведінка службових осіб при вчиненні незаконної приватизації майна залишається безкарною.

Не зовсім зрозуміло, про яку безкарність йдеться, якщо за наявності підстав протиправна поведінка службових осіб має кваліфікуватись за сукупністю злочинів — передбаченого ст. 233 КК і того чи іншого злочину у сфері службової діяльності. І ще один момент варто звернути увагу: незаконна приватизація державного,

комунального майна у переважній більшості випадків вчиняється саме службовими особами. При цьому однією з вироблених доктринами (праці Л. Л. Круглікова, Т. О. Леснієвські-Костаревої, Н. О. Лопашенко та ін.) вимог до змісту кваліфікуючих ознак як засобу диференціації кримінальної відповідальності є те, що це мають бути відносно розповсюджені обставини, які водночас не можуть супроводжувати більшість злочинів певного виду. Інакше кажучи, ознаки, які є типовими для злочину певного виду (у нашому випадку — це вчинення незаконної приватизації службовою особою), повинні регламентуватись у межах основного, а не кваліфікованого складу злочину.

Проведене дослідження дозволяє зробити **висновок** про доцільність замінити у ч. 1 ст. 233 КК словосполучення «приватизація неправомочною особою» формулюванням «приватизація особою, якій законом заборонено її здійснювати». Видається, що такий опис аналізованого різновиду незаконної приватизації майна як злочину дозволить: по-перше, донести передусім до правозастосувача ідею чіткого законодавчого обмеження суб'єктного складу приватизаційних правовідносин і пов'язаної з цим необхідності кримінального переслідування лише тих, хто всупереч забороні закону бере участь у приватизаційних процесах; по-друге, усунути властиву чинній редакції ч. 1 ст. 233 КК надмірну криміналізацію у вигляді визнання злочином приватизації, вчиненої особою, яка не відповідає кваліфікаційним вимогам та іншим додатковим умовам, встановленим підзаконними нормативними актами.

Крім цього, суспільну небезпеку незаконної приватизації (у тому числі в аспекті вдосконалення законодавства) не варто обмежувати фіскальною складовою. Останнім часом на державному рівні проголошується перехід від фіскальної до інвестиційно орієнтованої моделі приватизації; мета приватизації визначається як сприяння оптимізації частки державного сектору в умовах ринку, підвищення ефективності економіки та збільшення конкурентоспроможності країни; вказується на недопущення до участі у приватизації об'єктів, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, осіб, зареєстрованих в офшорних зонах, і країнах, які не співпрацюють у сфері протидії відмиванню злочинних доходів, а так само на недопущення приватизації підприємств, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, якщо це матиме наслідком монополізацію відповідного ринку товарів, тощо. Розмірковуючи над вдосконаленням кримінально-правових норм про відповідальність за злочини проти порядку приватизації, ми не можемо не враховувати тенденції розвитку регулятивного законодавства.

Література:

1. Бойко А. М. Детермінація економічної злочинності в Україні в умовах переходу до ринкової економіки (теоретико-кримінологічне дослідження) : монографія / А. М. Бойко. — Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. — 380 с.
2. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / Ч. О. Беккариа ; сост. и предисл. В. С. Овчинского. — М. : ИНФРА-М, 2008. — 184 с.
3. Крих Т. Я. Незаконна приватизація державного, комунального майна за кримінальним правом України: юридичний аналіз складу злочину : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Крих Тетяна Ярославівна. — Львів, 2010. — 239 с.
4. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. — 2-е вид., перероб. та доп. — К. : Дакор, 2008. — 1428 с.
5. Алданов Ю. В. Приватизація державного майна як спеціальна підстава набуття права власності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Алданов Юрій Валентинович. — К., 2006. — 219 с.
6. Заруба П. І. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері приватизації : монографія / П. І. Заруба. — К. : Атіка, 2007. — 220 с.
7. Договірне право України. Особлива частина : навч. посіб. / За ред. О. В. Дзери. — К. : Юрінком Інтер, 2009. — 1200 с.
8. Фесенко Є. Проблеми відповідальності за зловживання в сфері приватизації об'єктів державної власності / Є. Фесенко // Предпринимательство, хозяйство и право. — 1999. — № 1. — С. 19-22.
9. Дудоров О. О. Злочини у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика : монографія / О. О. Дудоров. — К. : Юридична практика, 2003. — 924 с.
10. Анастасьева Л. Прецедентное лево / Л. Анастасьева // Бизнес. — 15 апреля 2002 г. — № 15.
11. Архів Кам'янобродського районного суду м. Луганська. Справа № 1-58 за 2009 р.
12. Дудоров О. Проблеми кримінальної відповідальності за приватизацію, вчинену неправомочною особою / О. Дудоров, Є. Письменський // Юридичний вісник України. — 3-9 жовтня 2009 р. — № 40.

Дудоров А. А., Дудорова Е. Б. Незаконная приватизация государственного и коммунального имущества: проблемы квалификации и совершенствования законодательства

Аннотация. Рассматриваются проблемные вопросы квалификации незаконной приватизации государственного и коммунального имущества, в частности, являются ли предметом преступления, предусмотренного ст. 233 УК Украины, объекты жилищного фонда и что следует понимать под приватизацией имущества, не подлежащего приватизации, и приватизацией, совершенной неправомочным лицом. Анализируются высказанные в юридической литературе предложения по совершенствованию уголовно-правового запрета на приватизацию имущества.

Ключевые слова: незаконная приватизация; имущество; преступление; квалификация; неправомочное лицо.

Dudorov O., Dudorova K. Illegal Privatization of State and Municipal Property: Problems of Qualification and Law Improvement

Summary. Problem issues of illegal privatization of state and municipal property qualification are examined, in particular, if the objects of the residential fund can be considered the subject of the crime under Article 233 of the Ukrainian Criminal Code and how privatization of property not subject to privatization and privatization by ineligible person should be comprehended. Proposals on improving criminal law restrictions on property privatization, expressed in legal literature, are analyzed.

Key words: illegal privatization; property; crime; qualification; ineligible person.